

Grönstrukturutredning för
**Detaljplan för bostäder vid östra
Gårdstensvägen (del av Gårdsten
45:1) inom stadsdelen Gårdsten i
Göteborg**

Emelie Melin, Landskapsarkitekt
Exploateringsförvaltningen, planering allmän plats
24-05-07

Sammanfattning

Detaljplanen syftar till att tillskapa nya bostäder i anslutning till befintlig småhusbebyggelse vid Östra Gårdstensvägen, samt att sammankoppla miljön mellan de nyligen framtagna detaljplanerna Gårdstens centrum (akt 5422) och nordöstra Gårdsten (akt 5431). Målbilden för Östra Gårdstensvägen är en trygg, stadsmässig gata i mänsklig skala.

Utredningsområdet ligger inom del av fastigheten Gårdsten 45:1. Planområdet består av två separata områden. Område A avgränsas av Gårdstensvägen i väster, Malörtsgatan i söder, ett parhusområde i öster om ett BmSS i norr. Området består av sluttande naturmark med merparten skog. Område B avgränsas av Pimpinellagatan i söder och en industribyggnad i väster, marken norr och öster om planområdet utgörs av kuperad skogsmark.

Nulägesanalyser av planområdet visar god tillgång av offentlig friyta men brist på *tillgänglig* offentlig friyta. Närbarhetsanalyser stödjer resonemanget genom att påvisa brist på bostadsnära park och områdeslekplats. Besöksstrycket på befintliga parker och lekplatser i Gårdsten är redan nu högt och då fler detaljplaner är pågående i närområdet behöver bristen på bostadsnära park och lek åtgärdas.

Ny bebyggelse föreslås placeras på tidigare ej ianspråktagen naturmark. En naturvärdesinventering av området, samt fördjupad artinventering gällande fåglar och fladdermöss har utförts.

Resultatet av inventeringarna visar att den mark som prövas i detaljplanen har påtagliga naturvärden och flera värdeelement har identifierats. De identifierade naturvärden som förvinns i och med exploatering bör kompenseras för genom utpekade åtgärder i naturvärdesinventeringen.

Vad finns och vad behövs?

Nyttja

- Närhet till, och kopplingar mot befintliga naturområden
- Befintliga mötesplatser, t.ex. bollplan i anslutning till planområdet som kan integreras i ny park
- Redan etablerade platser och lekotoper i naturmark
- Topografiskt tillgängliga + bullerskyddade platser

Värna

- Skogsområde med ädellövskog öster om området
- Särskilt skyddsvärda träd inom planområdet
- Bäck i östra delen av planområdet
- (Mörka) rörelsestråk för fladdermöss
- Allmän plats i plangräns, bevaka att hantering av höjdskillnader till följd av exploatering hanteras som prickmark inom detaljplanens gräns

Utveckla

- Kopplingar mellan östra och västra sidan Gårdstensvägen
- Tillgängliga vistelseytor i anslutning till befintlig idrottsplan
- Befintliga gångstråk och spontanta platsbildningar med lek- och rekreationsvärden

Tillskapa

- En bostadsnära park om minst 0,2 ha centralt placerad i området, sociotopvärden; vila, mötesplats, grön oas, varierat växt- och djurliv, lek
- En mindre mötesplats vid infarten Malörtsgatan från Gårdstensvägen. Får med fördel gestaltas som en del av parken. Vägvisare/infoskylt mot naturområde.
- En naturstig som kopplar ny bebyggelse i område B mot befintliga naturstigar

Behov av kompensationsåtgärder

- **Belysningsplan som reglerar mörka stråk där fladdermöss kan förflytta sig**
- **Förflyttning av död ved till bevarat naturområde, ev. veteranisering**
- **Fladdermusholkar som kompenserar förlorat habitat längs Östra Gårdstensvägen**
- **Fågelholkar med olika hålstorlekar för häckande fågelarter enl. fördjupad artinventering**
- **Tillskapande av ny brynzon mot ädellövskog, motsvarande area förlorad yta till följd av exploatering**

Naturvärdesobjekt försvinner, (naturvärdesklass 3-område)

Behov av ytterligare utredningar

- **Samordning med närliggande detaljplaner avseende bevarande av ädellövskog/sammanhängande naturområde**
- **Inventering av bef. rörelsestråk och naturstigar som ansluter till planområdet**

Innehållsförteckning

Bakgrund	6
Utredningens syfte	6
Utredningens innehåll	6
Övergripande grönstruktur	6
Detaljplanens sammanhang	8
Omgivande grönstruktur	8
Planområdets grönstruktur	10
Planområdets naturvärden	10
Offentlig friyta	11
Nåbarhetsanalyser	12
Nulägesbeskrivning	15
Befintlig allmän plats; park, lek och torg	16
Detaljplanens påverkan	17
Konsekvenser och behov	17
Behov som planen medför, punktlista	18
Förslag på strategi	19
Illustrationsplan	20
Nyttja	21
Värna	21
Utveckla	21
Tillskapa	21
Kompensationsåtgärder	22
Ytterligare utredningar	22
Bilaga: Planeringsförutsättningar	23

Bakgrund

Utredningens syfte

Grönstrukturutredningen är en områdesspecifik utredning inom program eller planarbete. Syftet med utredningen är att så tidigt som möjligt i planeringsprocessen sammanställa befintliga värden, brister, behov och möjligheter kopplat till grönstrukturen och den tänkta förändringen i det aktuella området. Detta för att informationen ska kunna komma in i rätt skede och kunna hanteras inom ramen för planprocessen. Utredningen berör framförallt mark planlagd eller förvaltd som allmän plats park eller allmän plats natur.

Utgångspunkten i utredningen är de mål och strategier för grönstrukturen och dess värden som finns beskrivna i *Göteborgs grönplan (2022)*, *Park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser (2019)* och *Översiktsplan för Göteborg (2022)*.

Grönstrukturutredningen ska:

- Beskriva grönstrukturens kvaliteter och brister inom det aktuella området utifrån Stadens eller förvaltningens mål och riktvärden i styrande dokument.
- Analysera hur föreslagen planering kan komma att påverka befintlig grönstruktur i det aktuella området.
- Ringa in om det finns behov att utveckla grönstrukturen – och om möjligt ange en strategi för detta – i det aktuella området för att Stadens eller förvaltningens mål ska uppnås.

Utredningens innehåll

I utredningen görs en beskrivning av grönstrukturens befintliga värden – både sociala och ekologiska – och dess roll i den gröna infrastrukturen. Fokus för analyserna i utredningen är dock de sociala värdena. Befintliga ekologiska värden beskrivs utifrån rådande kunskapsläge och där det finns särskilt behov av fördjupad kunskap beskrivs det.

I grönstrukturutredningen analyseras vidare andelen offentlig friyta i det aktuella området. Andel offentlig friyta är en indikator som

mäter ett områdes kapacitet för förtätning på ett sätt som även ger förutsättningar för att bevara och utveckla ekologiska och sociala värden. Rekommendationen om minst 15% offentlig friyta är en inriktning för Göteborgs stad enligt översiktsplanen och en av indikatorerna i stadsbyggnadsförvaltningens verktyg för arbete med god gestaltad livsmiljö (Stadsbyggnadskontoret, 2021). Siffran används som utgångspunkt i analysen för friytetillgång.

För att säkerställa att park- och naturområden finns nära göteborgare och besökare finns riktvärden kopplat till bostadsnära park eller naturområde samt stadsdelspark. Dessa är beskrivna i Göteborgs grönplan (2022) och Översiktsplan för Göteborg (2022). Hur väl riktvärdena uppnås i det aktuella området beskrivs i en närbarhetsanalys. I analysen finns även en fördjupning som beskriver hur stor del av park- och naturområdena som är tillgängliga eller delvis tillgängliga för att ge en bild av dess användbarhet idag.

För att i planeringen lägga särskilt fokus på barnperspektivet finns Park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser (2019), idag tillhörande stadsmiljöförvaltningen, som sätter barnen i fokus. Med utgångspunkt i dess riktvärden görs en närbarhetsanalys av lekplatserna i det aktuella området.

Förutom ovan nämnda analyser redogör grönstrukturutredningen även för behov och potential i den sammanhängande grönstrukturen genom åtgärder i det aktuella området. Det kan handla om vilka gröna eller blågröna stråk som är viktiga att värna eller kopplingar som det finns behov av att utveckla.

Med utgångspunkt i den befintliga situationen och analyserna bedöms planförslagets påverkan på grönstrukturen. Bedömningen mynnar (i de fall vi ser det möjligt att hantera det inom ramen för programmet/planen) i förslag för strategi för det aktuella området.

Läs mer om dokumenten och de riktvärden som är underlag för analyserna i bilagan sist i utredningen.

Övergripande grönstruktur

Detaljplanens sammanhang

Planområdet ligger i Gårdsten i västra delen av Angered. Beläget cirka 10 km från centrala Göteborg har Gårdsten karaktären av satellitstad. Ändhållplats för spårvagnstrafiken är Angered centrum, därifrån nås Gårdsten kollektivt med buss.

Bebyggelsen är i huvudsak uppförd mellan 1960 och 80-talet och består av en blandning av storskaliga flerbostadshus och enklaver med småhus. Bostadsområdena är omslutna av kuperad naturmark och ofta separerade från varandra av större trafikleder och parkeringytor.

Omgivande grönstruktur

Grönstrukturen i västra Angered har kopplingar mot flera värdefulla natur- och rekreationsmiljöer. Österut ansluter den till Vättlefjällskilen, ett vidsträckt naturreservat med natura 2000-klassning. Söderut finns länkar mot Bergsjökilen och Lärjeåns dalgång, även den senare ett natura 2000-område. Den ädellövskog som breder ut sig öster om planområdet är en del av en större lövskogsstruktur med koppling mot lövskogarna i Lärjeåns dalgång.

Västerut avgränsas området av Göta Älv och väg E45 samt rekreationsområdet Kryddhyllan, som även fortsätter norrut mot Keillers damm.

Dessa gröna kopplingar lyfts som viktiga nuvarande och potentiella spridningsstråk i de fördjupade artinventeringar som gjorts över fåglar och fladdermöss under 2023.

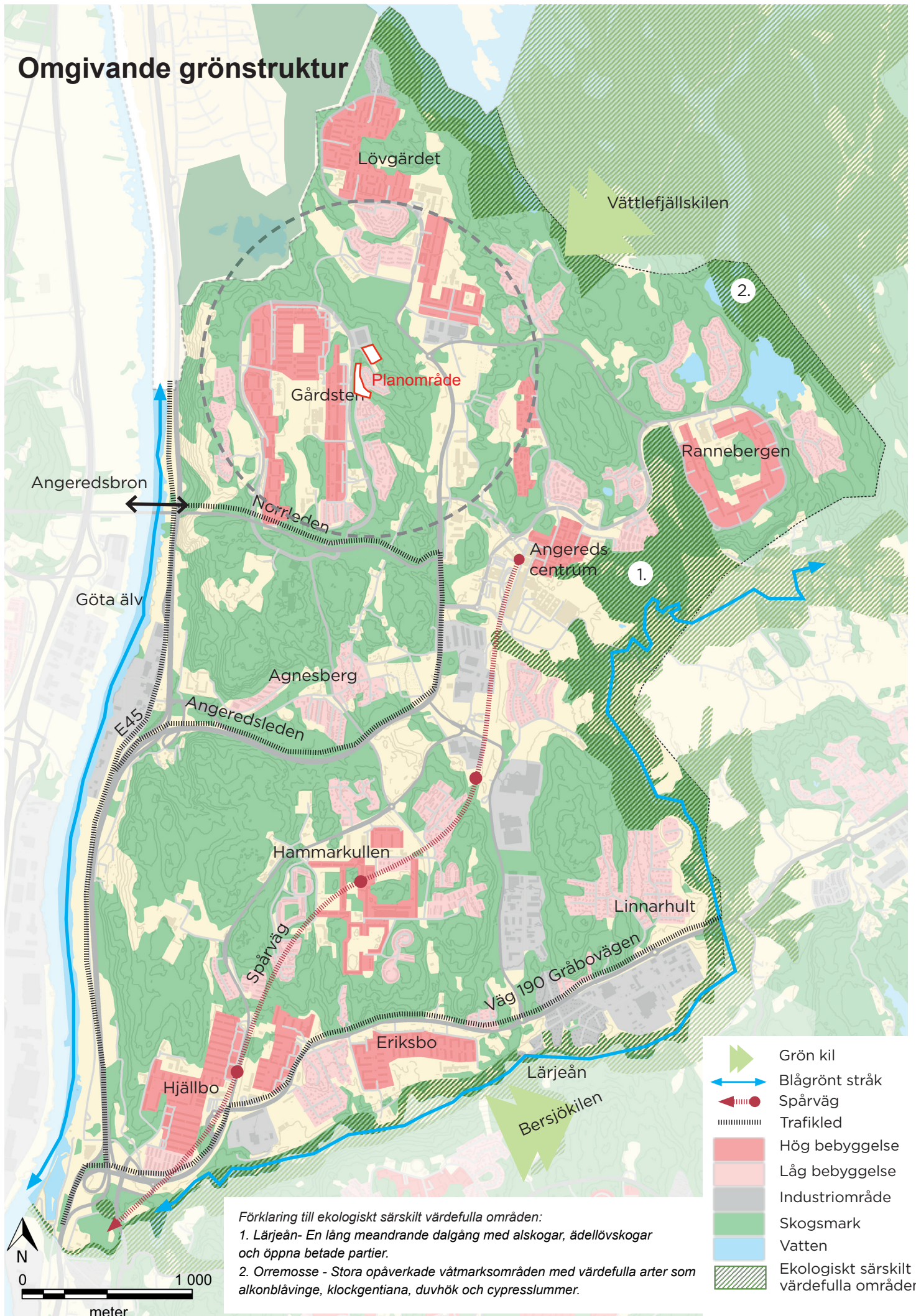
Inom staden finns målet att andelen ädellövskog inte ska minska, och kopplingarna mellan stadens gröna kilar behöver enligt ÖP värnas på övergripande nivå.

Detta behöver iaktas särskilt när Göteborgs satellitområden förtätas, så att gröna kilar och sammanlänkade naturområden bevaras i tillräcklig utsträckning för att säkerställa fungerande ekosystemtjänster och spridningskorridorer för flora och fauna.

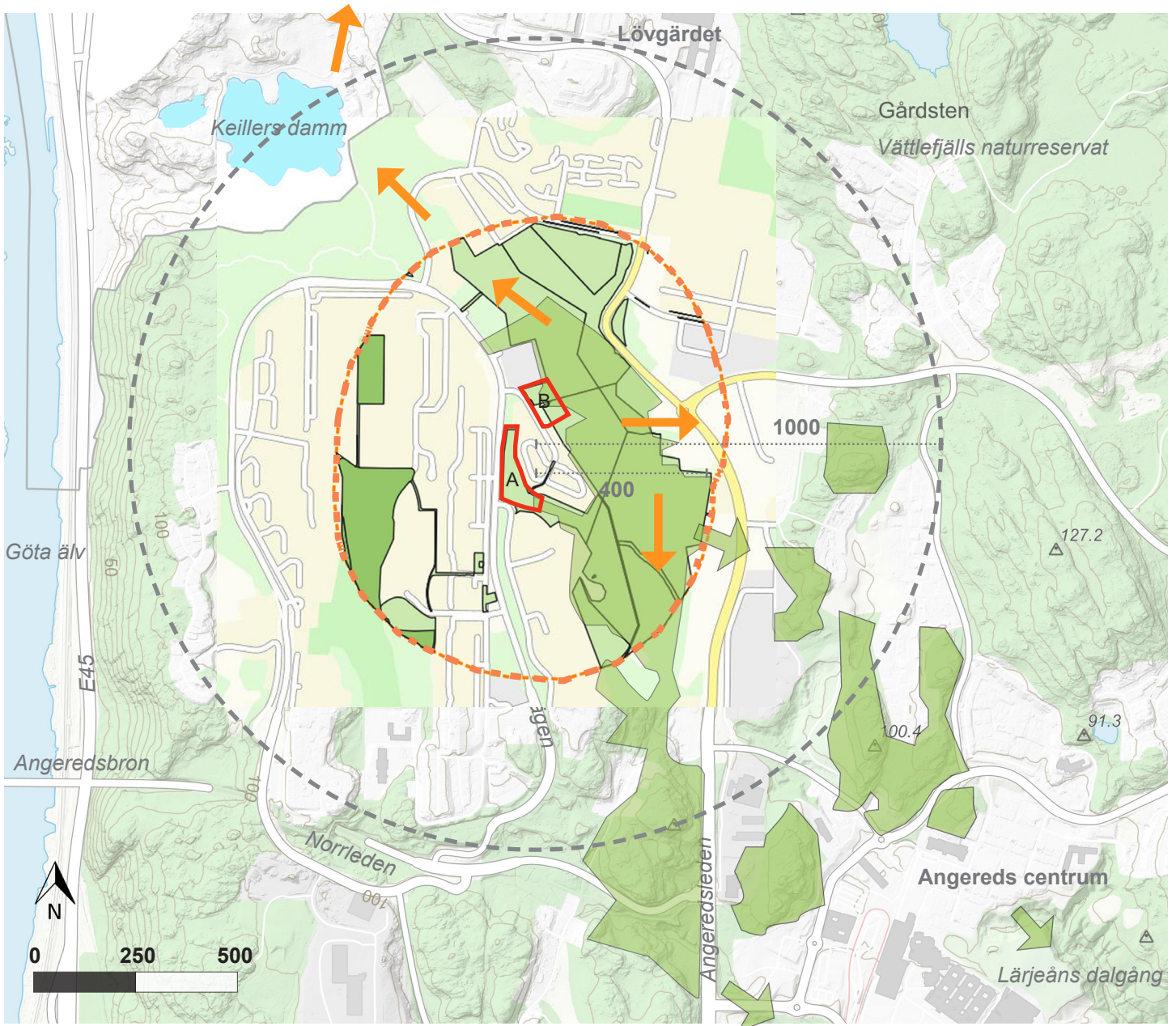

Angered hör till Vättlefjällskilen och Bergsjökilen. Göta älv och Lärjeån är två viktiga blå stråk inom stadsdelen.

Omgivande grönstruktur

Planområdets grönstruktur

Planområdets naturvärden

Planen som prövas innehåller två separata markytor, som båda består av tidigare oexploaterad naturmark. En naturvärdesinventering har utförts som visar att båda markområdena har kategoriserats som naturvärdesklass 3, d.v.s. hyser påtagliga naturvärden.

Värden för biologisk mångfald som påträffats i området är främst knutna till död ved och äldre träd. Tätheten av värdeelement var störst i delområde A samt ytan öster och söder om delområde B.

Då planförslaget inom delområde A kommer innebära stor påverkan på biotopen blir kompensationsåtgärder viktiga att få till stånd inom närliggande bevarade naturområden. Fördjupad artinventering av fåglar och fladdermöss visar att kompensationsåtgärder för båda arterna är aktuella. Även en belysningsplan bör tas fram för att säkra mörka stråk för fladdermössen.

- A/B Planområde
- Buffer undersökningsområde, 400m utanför plangräns
- Lövskog/koppling mot Lärjeån
- Spridning fladdermus

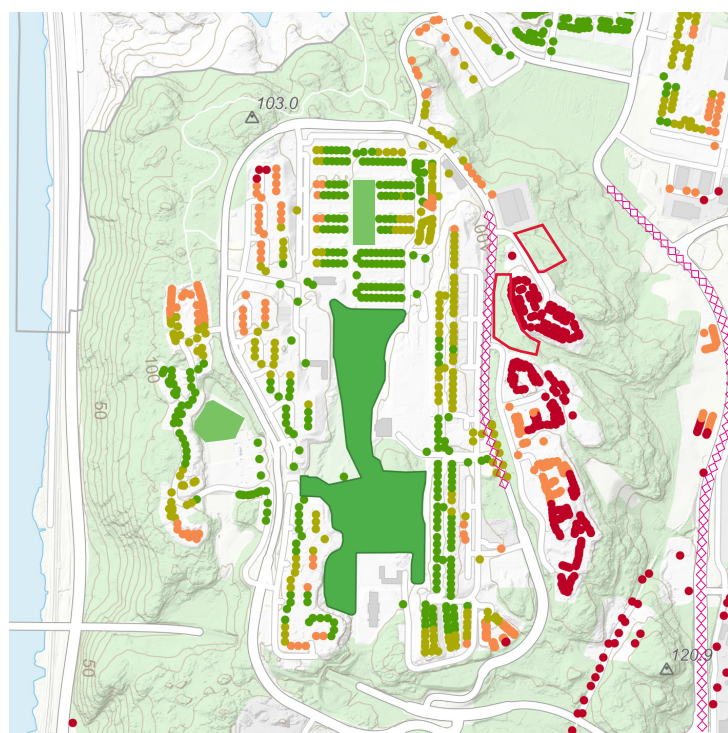
Nåbarhetsanalyser

Nåbarhet till park och naturområden

Enligt riktvärden i Översiktsplan för Göteborg (2022) och Göteborgs grönplan (2022) ska alla stadens invånare ha maximalt 300 meters gångavstånd till en bostadsnära park eller naturområde som är minst 0,2 ha stort, utan att behöva korsa en större barriär. Likaså ska det finnas en större park eller naturområde med en variation av sociala funktioner och ekosystemtjänster inom 1000 meter från bostaden. Dessa stadsdelsparker ska vara minst 2 ha stora.

nåbarhetsanalys bostadsnära park

Sociotopvärden: vila, mötesplats, grön oas, varierat växt- och djurliv, plats/park/natur

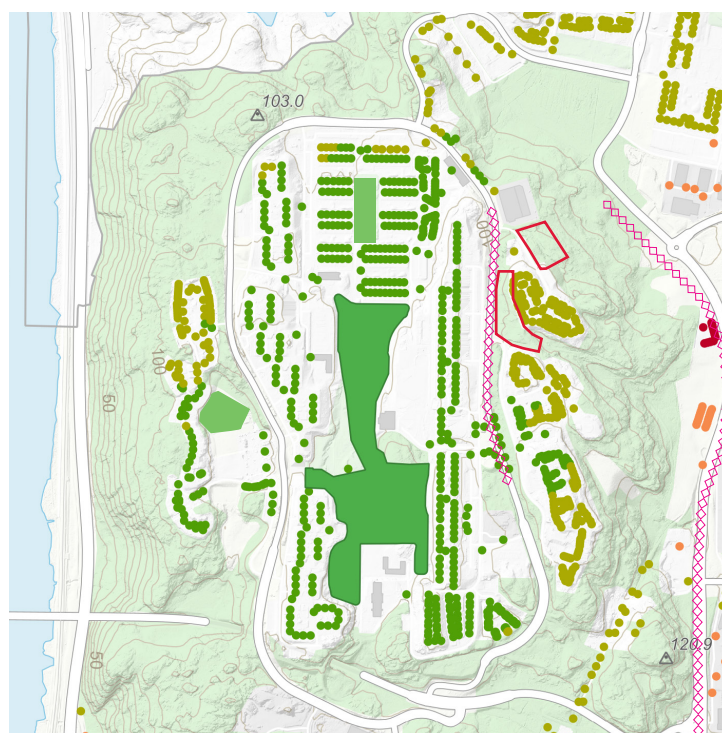

Analysen visar nåbarhet till bostadsnära park beräknat 300m från adresspunkt till parkens utkant. Analysen påvisar tydligt brist längs Gårdstensvägens östra sida.

- Bostadsnära park/natur
- 0 - 200 meter till park/natur
- 200-300 meter
- 300-500 meter (brist)
- Mer än 500 m (brist)
- ◇◇◇◇ Barriär

nåbarhetsanalys stadsdelspark

Sociotopvärden: vila, mötesplats, picknick, sällskapslek, promenad, lek, varierat växt- och djurliv grön oas, plats/park/natur

Analysen visar nåbarhet till stadsdelspark beräknat 1000m från adresspunkt till parkens utkant. Analysen påvisar godkänd tillgång avståndsmässigt, men barriären som Gårdstensvägen utgör exkluderar vissa grupper från att nå parken utan assistans.

- Stadsdelspark/stadspark
- 0 - 500 meter till park/natur
- 500 - 1000 meter
- 1000 - 1500 meter (brist)
- Mer än 1500 m (brist)
- ◇◇◇◇ Barriär

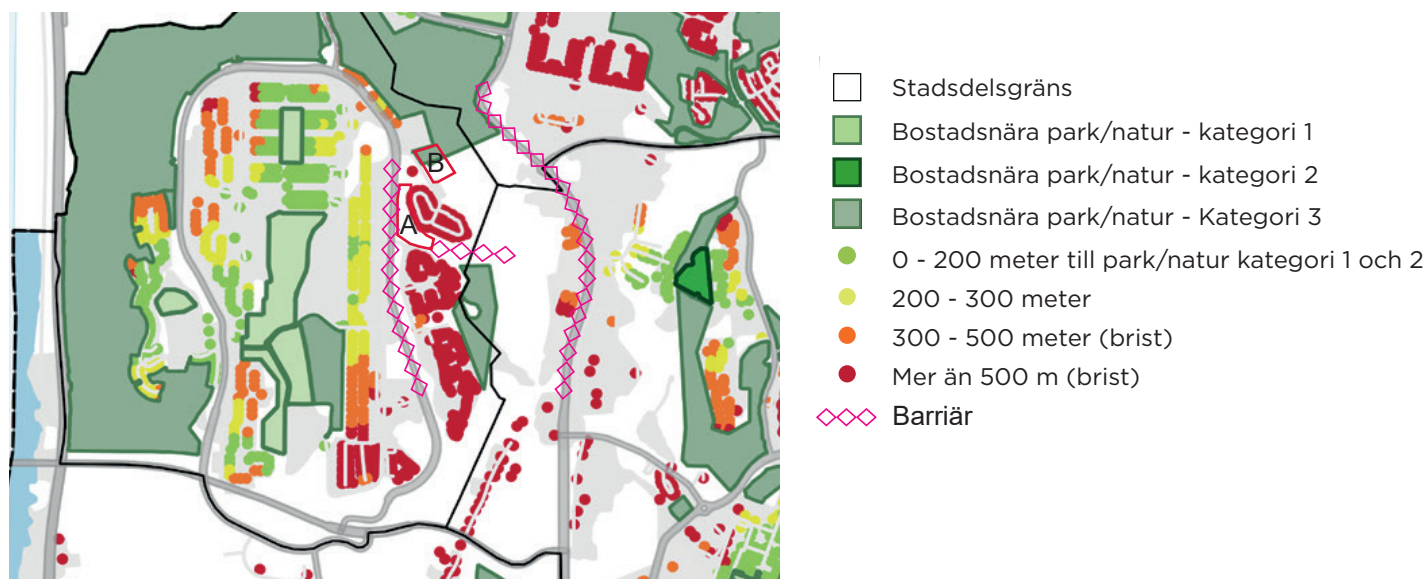
Nåbarhetsanalyser

Tillgänglighetsanalys, bostadsnära park

Analysen stöder tidigare nåbarhetsanalys och påvisar med röda adresspunkter brist i nåbarhet till bostadsnära park längs hela östra sidan av Gårdstensvägen. Kartan visar också en klassificering av närliggande parker avseende tillgänglighet enligt tabell nedan. Här kan vi utläsa att ingen bostadsnära park av tillgänglighetskategori 1 eller 2 (relativt tillgänglig bostadsnära park) finns inom 300m från planområdet.

En naturyta sydost om planområdet, klassad som kategori 3, har här tagits med i analysen. Enligt avstämning med Stadsmiljöförvaltningens områdesansvarig Hans Abbas, består detta område av en öppen gräsyta som röjts på önskemål av de boende väster om platsen, för att användas för bollspel och utomhuslek. Önskemål om picknickbord har inkommit och detta kommer ev. att tillkomma framöver.

Grönytan klarar storlekskravet för bostadsnära park och har potential att uppfylla sociotopkraven (vila/mötesplats/grön oas samt varierat växt- och djurliv) för bostadsnära park. Platsen är dock kuperad och har begränsad tillgänglighet, samt upplevs tillhöra det södra bostadsområdet med infart från Malörtgatan. Gångavstånd från det tillkommande norra bostadsområdet B blir dryga 600m (nåbarhetskravet är 300m) och topografin utgör en barriär som gör att gröningen inte nås tillgängligt.

Analysen är framtagen genom metoden Space Syntax, där gångavståndet mellan enskilda adresspunkter och park/naturområdets yttre gräns har räknats ut. Spårvägar, vattendrag och större vägar är inkluderade som barriärer. Analysen visar nåbarhet till bostadsnära park och natur med goda förutsättningar för tillgänglighet (kategori 1 och 2) inom 300 meters gångavstånd. Ytor som är inkluderade i analysen förvaltas av stadsmiljöförvaltningen. Övrig yta som förvaltas av andra parter är ej inkluderad.

Tillgänglighetskategorier

Klassificering i kategorierna 1-3 avgör i vilken grad ytorna har förutsättningar att rymma parkkvaliteter med avseende på tillgänglighet, både vad gäller angöring och vad gäller krav på relativt plana ytor för vistelsekvaliteter.

Kategori 1: Områden där i stort sett hela ytan har förutsättning att göras tillgänglig, det vill säga större delen av parkytan är relativt plan. Rör sig oftast om typiska parkmiljöer men som sköts mer eller mindre extensivt.

Kategori 2: Områden som i delar har förutsättningar för tillgänglighet, det vill säga minst 0,2 hektar av ytan är relativt plan, men i andra delar är otillgängligt. Dessa ytor är ofta hybrider mellan park- och naturmiljöer.

Kategori 3: Områden med begränsad tillgänglighet, där mindre delar bedöms kunna göras tillgängliga, men detta bedöms generellt kräva större insatser. Dessa ytor är ofta kuperade ytor med naturmarkskaraktär eller extensivt skött park med svår topografi. Notera att dessa områden kan ha stora rekreativa värden för dem som har möjlighet att nyttja dem.

Nåbarhetsanalyser

Nåbarhet till lekplatser

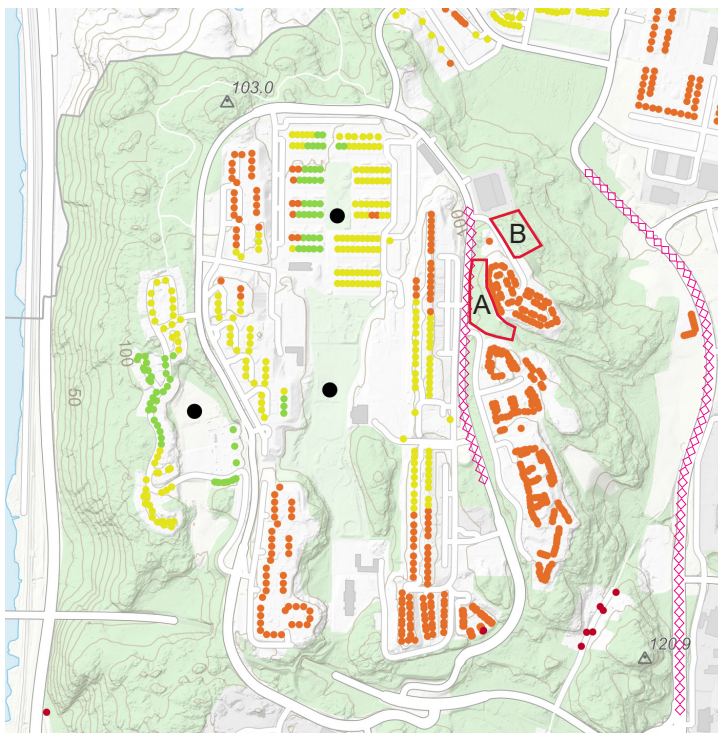
Enligt park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser (idag tillhörande stadsmiljöförvaltningen) bör alla göteborgare ha tillgång till en mindre områdeslekplats inom 500 meters gångavstånd från bostaden utan att behöva korsa en större barriär. Likaså bör det finnas en större stadsdelslekplats inom 1000 meters gångavstånd från bostaden.

I analysen t.h. kan vi också se antal lekplatser inom en radie av 500m från vårt planområde.

- Lekplats
- Administrativ gräns, stadsdel
- Bostadsnära park/natur
- 3-6 lekplatser inom 500 meter
- 2 lekplatser inom 500 meter
- 1 lekplatser inom 500 meter
- 0 lekplatser inom 500 meter (brist)

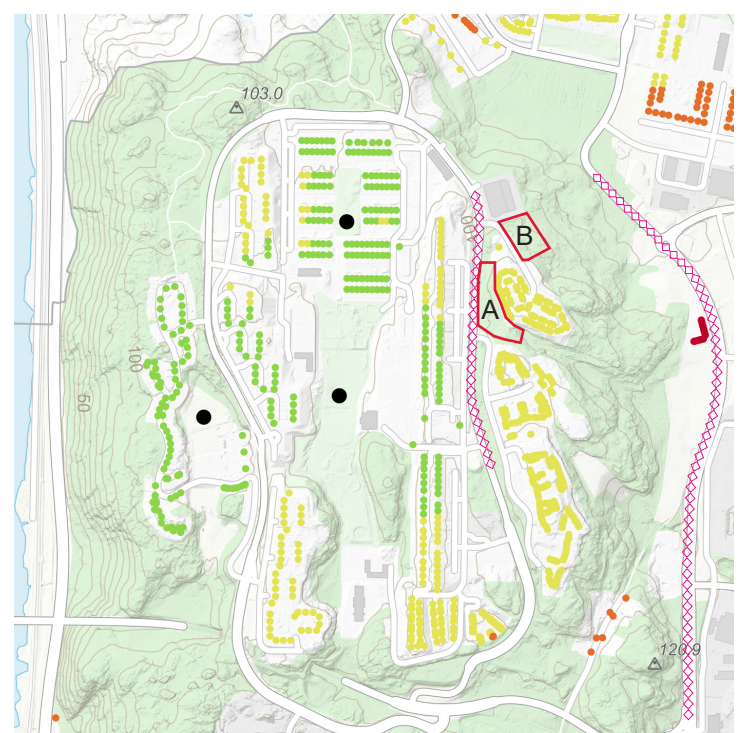
nåbarhetsanalys områdeslekplats inom 500m

Anlysen visar närbarhet till områdeslekplats inom 500m gångavstånd från adresspunkt. Lekplatsen skall nås utan att korsa en större barriär, vilket leder till att analysen påvisar brist längs Gårdstensvägens östra sida.

- Stadsdelslekplats
- 0 - 250 meter till områdeslekplats
- 250 - 500 meter
- 500 - 1000 meter (brist)
- Mer än 1000 m (brist)
- ◇◇◇◇ Barriär

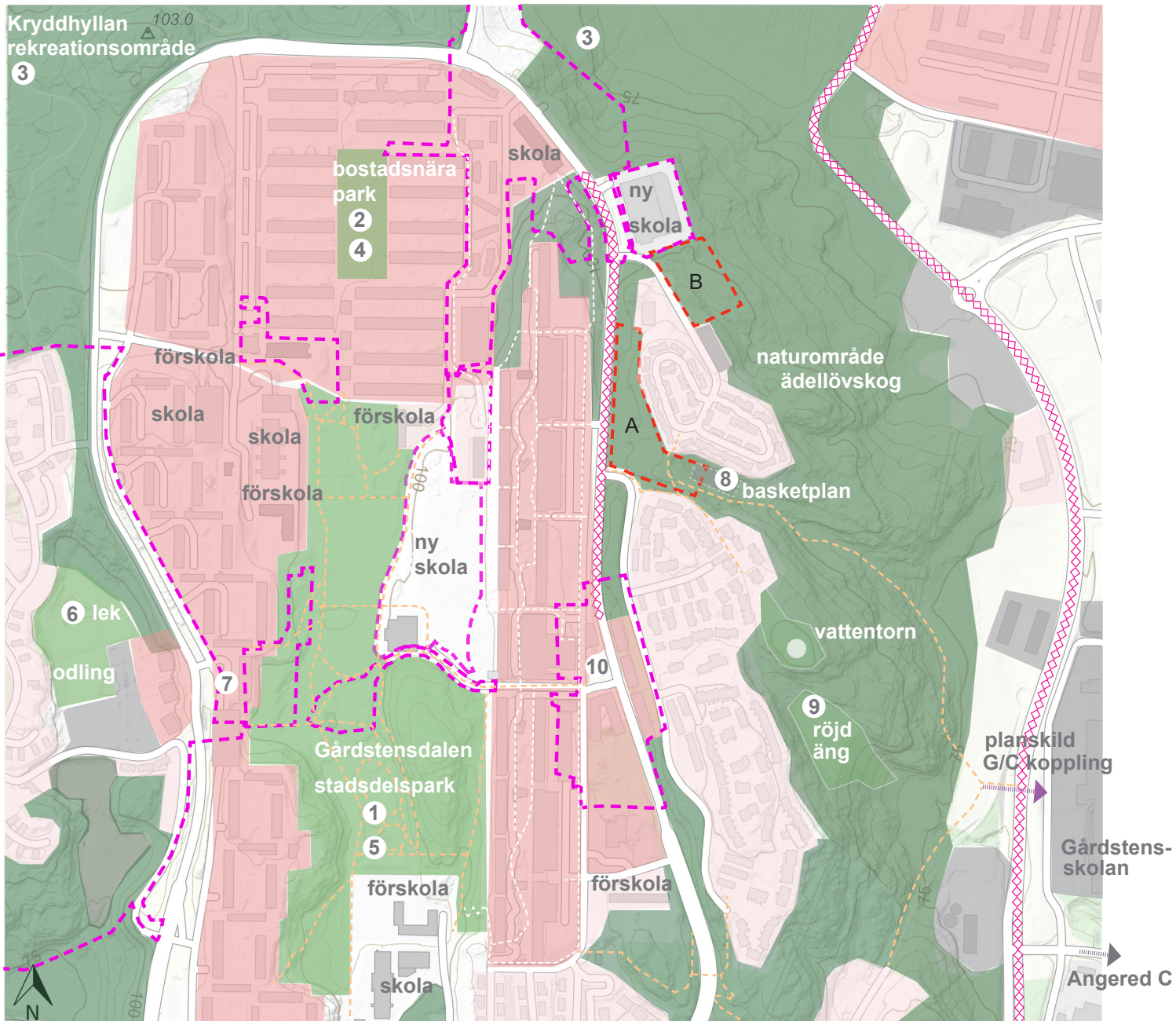
nåbarhetsanalys stadsdelslekplats inom 1000m

Anlysen visar närbarhet till stadsdelslekplats, inom 1000m gångavstånd från adresspunkt. Analysen påvisar god känd tillgång, men barriären som Gårdstensvägen utgör drar ner tillgängligheten enligt bild.

- Stadsdelslekplats
- 0 - 500 meter till stadsdelslekplats
- 500 - 1000 meter
- 1000 - 1500 meter (brist)
- Mer än 1500 m (brist)
- ◇◇◇◇ Barriär

Nulägesbeskrivning

Nulägesanalyser av planområdet visar god tillgång av offentlig friyta men en stor brist på *tillgänglig* offentlig friyta. Detta är vanligt för stadsdelen, där stor del av friytan består av starkt kuperad naturmark, som genomskärs av större trafikleder. Närbarhetsanalyser stödjer resonemanget genom att påvisa brist på relativt tillgänglig bostadsnära park samt områdeslekplats.

Besöksstrycket på befintliga parker och lekplatser i Gårdsten är redan nu högt och då fler detaljplaner är pågående i närområdet behöver bristen på tillgänglig bostadsnära park och lek ansvaras för inom varje separat plan.

- A/B Planområde
- Övriga pågående planer och byggnationer i närområdet
- Hög bebyggelse
- Låg bebyggelse
- Industriområde/parkering
- Skogsmark/naturområde
- Park/gräsyta/odling
- Gångstråk
- Barriär

Befintlig allmän plats; park, lek och torg

1 Gårdstensdalen

- Stadsdelspark, min 2ha.
  - Parken upprustades 2019. Den är hårt belastad och ytterligare exploatering i upptagningsområdet kommer ske inom de närmsta åren, vilket kommer öka besökstrycket.
- Här finns lekplats, upprustat utegym, bollplan och anlagd fruktlund.
- Sociotopvärden: Bollsport, Grön oas, Lek, Mötesplats, Picknick, Sällskapslek, Vila, Motion, Promenad

2 Lilla Lekplatsen

- Bostadsnära park mellan bostadshus. Fin plats där en del av parken består av sparad natur. Erbjuder olika lekmöjligheter.
- Sociotopvärden: Lek, Bollsport, Vila, Mötesplats, Grön oas

3 Kryddhyllan rekreationsområde

- Större naturområde intill Göta älv.
- Utsiktsplatser med fina vyer över stad och natur.
- Befintliga motionsslingor genom naturmark. Populärt område för skärmflygare.

4 Timjansgatan - lekplats 401, Stadsdelslekplats

5 Gårdstensdalen - lekplats 399, Stadsdelslekplats

6 Kryddhyllan - lekplats 519, Stadsdelslekplats

7 Kaneltorget

- Förvaltas av stadsmiljöförvaltningen.
- I Gårdstens centrum finns en större en livsmedelsbutik, ett antal mindre butiker, café och restaurang samt vårdcentral.
- Torget ligger i anslutning till stadsdelsparken Gårdstensdalen.

8 Basketplan i naturmark

- Förvaltas av stadsmiljöförvaltningen.
- Ligger försänkt i en dalgång intill naturstig.
- Sittplatser, papperskorgar och belysning finns.

9 Röjd äng, bostadsnära

- Förvaltas av stadsmiljöförvaltningen.
- Ytan har röjts med önskan från boende, för användning till sport och lek
- Sittplatser för picknickmöjlighet har önskats av närboende.

10 Gårdsten centrum

- Torgplats med kollektivtrafik och service.
- Förvaltas av stadsmiljöförvaltningen.

Detaljplanens påverkan

Konsekvenser och behov

Detaljplanens syfte är att tillskapa bostäder i form av småhus i skogsområdet öster om Pimpinellangatan(område B) och längs östra sidan av Gårdstensvägen(område A), samt att bidra med ökad stadsmässighet och rumslighet åt det intilliggande gaturummet.

För både område A och B finns samma utmaning gällande brist på tillgänglig friyta, bostadsnära park inom 300m och områdeslek inom 500m(utan att korsa större barriär).

Ett ökat invånarantal skapar ett större besöksstryck på stadsdelens befintliga park- och lektytor som redan är hårt belastade. Den närmaste, Gårdstensdalens stadsdelspark, försörjer redan i dag ett stort antal boende även i egenskap av bostadsnära park, samt utnyttjas flitigt av närliggande grund- och förskolor. I närområdet pågår dessutom flera förtätningsprojekt varav några bidrar med fler skolor och det är av största vikt att varje individuell detaljplan tar ansvar för att tillskapa tillgänglig friyta så att stadens målvärden uppnås.

I dokumentet *Fördjupad Grönplan Angered*(Park- och naturförvaltningen 2020), belyses bristen på bostadsnära park och friyta inom planområdet. För befintlig situation med nuvarande antal bostäder, bedömdes parkbristen till viss mån kompenseras av att de boende har privata trädgårdar. När området nu förtätas ytterligare, är bedömningen dock att parkfrågan behöver åtgärdas, eftersom vi redan tidigare låg i den skarpaste bristkategorin i närbarhetsanalyserna. Vi har även en allmän brist på gångbanor och tillgängliga mindre mötesplatser för funktionsändamål inom området. Utveckling av sådana stråk och platser kan stärka tryggheten och gemenskapen genom vardagsmöten och ge en ökad motivation att röra sig mellan befintliga och nya kvarter, över Gårdstensvägen och vidare ut mot naturområdena.

Behov som planen medför:

- En bostadsnära park om minst 0,2 ha centralt placerad i området. Sociotopvärden; vila/bullerskyddad miljö, mötesplats, grön oas, varierat växt- och djurliv, småbarnslek
- Tillskapande av stig/stigar som tillgängliggör skogsmarken från östra planområdet.
- Tillskapande av gångbanor och mindre mötes/funktionsplatser i strategiska lägen som gynnar tryggheten i området och längs Gårdstenvägen genom befolkande av allmän plats.
- Kompensationsåtgärder för förlorade naturvärdesområden klass 3 enligt NVI; omplacering av död ved, ev. vetranisering, tillförande av fågelholkar med olika hålstorlekar samt fladdermusholkar.
- Framtagande av belysningsstrategi för planområdet för att säkra mörka passager för fladdermöss.
- Hänsyn till särskilt skyddsvärda träd och objekt enligt NVI
- Hänsyn till bäck sydost om planområde B.
- Hänsyn bef. ädellövsskog, begränsa intrång i största möjliga mån, ev. tillskapande av ny brynzon som kompensationsåtgärd.
- Anpassning av ny bebyggelse till befintlig terräng för minsta möjliga sprängning och fyllnad.
- Hänsyn till möte mellan nya marknivåer/bebyggelse och bef. naturmark/allmän plats. Bevaka att prickmark motsvarande beräknad utbredning av tillkommande slänter skall finnas inom detaljplaneområdet.

Förslag på strategi

Strategin som förslås för att möta bristerna, är tillskapande av en bostadsnära naturpark, min. 0,2ha, med områdeslek. Lämplig plats kan vara i anslutning till bef. bollplan mellan Malörtsgatan och Pimpinellavägen, se planskiss nedan, där parken kan fungera som länk mellan de norra och södra bostadsområdena.

En översiktlig höjdstudie, samt avstämning med Stadsmiljöförvaltningens ansvarige för områdets utemiljö, Hans Abbas, bekräftar att lämplig tillgänglig naturyta som kan gestaltas för att uppfylla kraven för bostadsnära park finns inom planområdet. SMF ser potential i förslagen yta i plan nedan.

Parken kan också hjälpa till stärka kopplingen mellan östra och västra sidan av Gårdstensvägen, genom att besökare som önskar en mer rofylld parkvistelse än vad som finns att tillgå i Gårdstensdalen leds till platsen. Från den kopplar också redan en befintlig tillgänglig gångväg med belysning vidare österut genom naturområdet, över Råvebergsvägen, vidare mot Gårdstensskolan och Angered centrum.

De båda delarna av planområdet har olika förutsättningar och i område A som ligger direkt öster om Gårdstensvägen, blir det svårare att tillskapa en attraktiv boendemiljö. Bullret från vägen och upplevelsen av den som en barriär gör den inte till ett attraktivt stråk att vända sig mot i nuläget. För framtiden finns dock målbilden av vägen som ett mer inbjudande socialt gaturum, men tills detta har uppnåtts behöver vi hitta sätt att skärma av från buller och störande trafikrörelser, utan att ytterligare förstärka barriären. Arbetet med förgårdsmark, bullerdämpning och tillskapande av intilliggande gångbana blir viktigt. Här krävs ett samarbete mellan exploatör och allmän plats för att hitta goda lösningar för både nuvarande och framtida situation.

Brist på tillgänglig offentlig friyta förligger inom planområdet och de barriärer Gårdstensvägen och Råvebergsvägen utgör, begränsar fri rörlighet för områdets barn till omkringliggande park- och lekytor. Gårdstensvägen utgör i dag inte bara en fysisk barriär utan också en tydlig social skiljelinje mellan höghusbebyggelsen kring Gårdstensdalen väster om planområdet och den i huvudsak småskaliga villabebyggelsen på östra sidan vägen. Hur vi hanterar förtätningen mot vägen har därför också en viktig roll att spela i detta avseende, då barriären nu har potential att överbryggas.

Illustrationsplan

Hur den nya bebyggelsen placeras mot gaturummet och adresserar ev. kommande bebyggelse väster om vägen blir därför viktigt, men mycket svårt eftersom det inte finns ett samlat planprogram för utvecklingen av Gårdstensvägen som helhet.

En strategi för att ändå stötta omvandlingen av vägen till ett mer socialt rum, är att inom denna detaljplan så frön till framtida öst-västliga kopplingar mellan Gårdstensedalen och lövskogarna i öster genom en medveten placering av byggnader, lägen för in- och utfarter, skyltning, samt tillskapande av små platsbildningar i strategiska lägen mot vägen. Se princip i planskiss nedan.

- A/B Planområde
- Hög bebyggelse
- Låg bebyggelse
- Industriområde/parkering
- Skogsmark/naturområde
- Park/gräsyta/odling
- Bef. gångstråk
- Föreslaget nytt gångstråk, läge i samråd med SMF
- Föreslagen bostadsnära park med lek
- Platsbildning/vägvisning
- Ny/förstärkt koppling
- Bef. visuell/fysisk koppling

Nyttja

- Närhet till, och kopplingar mot befintliga naturområden
- Befintliga mötesplatser, t.ex. bollplan i anslutning till planområdet som kan integreras i ny park
- Redan etablerade platser och lekotoper i naturmark
- Topografiskt tillgängliga + bullerskyddade platser

Värna

- Skogsområde med ädellövskog öster om området
- Särskilt skyddsvärda träd inom planområdet
- Bäck i östra delen av planområdet
- (Mörka) rörelsestråk för fladdermöss
- Allmän plats i plangräns, bevaka att hantering av höjdskillnader till följd av exploatering hanteras som prickmark inom detaljplanens gräns

Utveckla

- Kopplingar mellan östra och västra sidan Gårdstensvägen
- Tillgängliga vistelseytor i anslutning till befintlig idrottsplan
- Befintliga gångstråk och platsbildningar med lek- och rekreationsvärden

Tillskapa

- En bostadsnära park om minst 0,2 ha centralt placerad i området, sociotopvärden; vila, mötesplats, grön oas, varierat växt- och djurliv, lek
- En mindre mötesplats vid infarten Malörtgatan från Gårdstensvägen. Får med fördel gestaltas som en del av parken. Vägvisare/infoskylt mot naturområde.
- En naturstig som kopplar ny bebyggelse i område B mot befintliga naturstigar

Kompensationsåtgärder

- Belysningsplan som reglerar mörka stråk där fladdermöss kan förflytta sig
- Förflyttning av död ved till bevarat naturområde, ev. veteranisering
- Fladdermusholkar som kompenserar förlorat habitat längs Östra Gårdstensvägen
- Fågelholkar med olika hålstorlekar för häckande fågelarter enligt fördjupad artinventering
- Tillskapande av ny brynzon mot ädellövskog, motsvarande area förlorad yta till följd av exploatering

Naturvärdesobjekt försvinner, (naturvärdesklass 3-område)

Ytterligare utredningar

- Samordning med närliggande detaljplaner avseende bevarande av ädellövskog/sammanhängande naturområde
- Inventering av bef. rörelsestråk och stigar som ansluter till planområdet

Bilaga: Planeringsföresättningar

Göteborgs grönplan

Göteborgs grönplan syftar till att visa hur Göteborg kan stärkas som en stad med stora gröna kvaliteter, ur ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv, samtidigt som staden utvecklas. Den är vägledande för Göteborgs Stads alla planerande, byggande och förvaltande förvaltningar och bolag.

Riktvärden för park och naturområden

Grönplanen beskriver och sätter minsta mått på olika typer av gröna friytor, och klargör att alla boende och arbetande i Göteborg ska ha tillgång till parkmark inom 300 m från bostaden eller arbetsplatsen.

Typ av område	Närhet till bostad utan barriär	Storlek	Kvaliteter
Bostadsnära parker och naturområde Litet grönområde som används främst av boende och verksamma i omgivande kvarter	Inom 300 meters promenad från bostad Inte korsar trafikleder, större vattendrag eller större nivåskillnader	Minst 0,2 hektar	Societopvärden: Vila, Mötesplats Varierat växt- och djurliv Grön oas/plats/park/natur
Stadsdelspark Park som framförallt besöks av de som bor i den omgivande stadsdelen	Inom 1 kilometers promenad från bostad, 15 minuters promenad Inte korsar trafikleder, större vattendrag eller större nivåskillnader	Minst 2 hektar	Societopvärden: Vila, Mötesplats, Picknick, Sällskapslek, Promenad, Lek Variation i karaktär mellan närliggande stadsdelsparker Varierat växt- och djurliv Grön oas/plats/park/natur
Stadspark Mångfunktionell park som är så attraktiv att den lockar människor från hela Göteborg	30 minuter med kollektivtrafik	Tillräckligt stor och attraktiv för att rymma och locka många människor och tåla användning	Tydligt särpräglad karaktär Variation mellan olika stadsparker Rikt växt- och djurliv
Större natur- och rekreationsområde Stort naturområde med ett flertal biologiska och rekreativa värden	30 minuter med kollektivtrafik	Tillräckligt stor och attraktiv för att rymma och locka många människor och tåla användning	Tydligt särpräglad karaktär Rikt växt- och djurliv

Källa: Göteborgs stad (2022). Göteborgs Grönplan - för en nära, sammanhållen och robust stad 2022-2030.

Sociotopvärden

Sociotopvärden är ett sätt att beskriva kvaliteter på en plats, och vilka förutsättningar en park måste ha för att kunna inhysa en viss funktion. Sociotopvärden används som ett planeringsverktyg med syfte att skapa mångfunktionella parker och naturområden av hög kvalitet.

Stadens grönstruktur ska ha förutsättningar för att inhysa olika sociotopvärden. I följande tabell redovisas de sociotopvärden som ska finnas i en bostadsnära park respektive en stadsdelspark, och vilka fysiska förutsättningar detta kräver:

Kvaliteter (sociotopvärden)		Förutsättningar
Picknick Sällskapslek Promenad Lek	<ul style="list-style-type: none"> › Picknick › Grillia › Utflykt med fika 	<ul style="list-style-type: none"> › Attraktiv plats › Tillgängliga platser
	<ul style="list-style-type: none"> › Boule › Kubb › Brännboll 	<ul style="list-style-type: none"> › Parken behöver vara minst 45 meter bred › Plan, öppen yta klippt gräs
	<ul style="list-style-type: none"> › Promenera › Vandra › Strosa 	<ul style="list-style-type: none"> › Underlag, tillgänglighet, variation › Minsta mått sammanhängande stråk 500 meter › Möjlighet att vila - sittplatser › God orienterbarhet
	<ul style="list-style-type: none"> › Lekplats och/eller fri lek › Till exempel: kojbygge, åka lådbil, åka pulka, klättra, cykla, vattenlek 	<ul style="list-style-type: none"> › Tillrättalagd lek i form av lekredskap och/eller ej tillrättalagd lek i form av annat än lekredskap › Plan yta och/eller terräng
Vila Mötesplats* Grön oas Varierat växt- och djurliv	<ul style="list-style-type: none"> › Lugn och ro › Avkoppling › Hämta kraft 	<ul style="list-style-type: none"> › Större delen av parkytan understiger ljudnivå på 50 decibel
	<ul style="list-style-type: none"> › Folkliv › Umgås › Titta på människor › Ha möten 	<ul style="list-style-type: none"> › Parken behöver vara minst 45 meter bred › Innehålla sittplatser › Minst hälften av parkytan är solbelyst klockan 12 vid vårdagjämning › Plan öppen yta
	<ul style="list-style-type: none"> › Lummighet och/eller omslutande rumslighet › Kontrast mot omgivningen 	<ul style="list-style-type: none"> › Huvudsakligen vegetationstäckt mark › Parken behöver vara minst 45 meter bred
	<ul style="list-style-type: none"> › Många arter av växter och djur 	<ul style="list-style-type: none"> › Variation av livsmiljöer: både övergripande livsmiljöer såsom lövskog, och småskaligare, som exempelvis grova träd och bohål. › Stor biologisk mångfald

Inom max 1 kilometers promenad från bostaden

Inom max 300 meters promenad från bostaden

* Mötesplatsen kan i vissa fall också förutsättningar för park för ett utgånget mötesplats. Här är tillägg till vilka det mest uppenbara. Förutsättningar kan vara en grillplats, en utsiktspunkt eller en grillplats.

Tillgänglig park och natur

Utöver fysisk närhet påverkas människors tillgång till park och natur av hur tillgängliga områdena är. Olika grupper av människor har olika behov och det är därför viktigt att planera för alla människors olika förutsättningar. Enligt Göteborgs grönplan bör Stadens parker och naturområden i möjligaste mån vara tillgänglighetsanpassade och användbara för alla.

Stadens grönområden har klassificerats i tre olika kategorier utifrån deras förutsättningar att rymma parkkvaliteter med avseende på tillgänglighet, både vad gäller angöring och vad gäller krav på relativt plana ytor för vistelsekvaliteter:

Tillgänglighetskategorier	
Kategori 1	Områden där i stort sett hela ytan har förutsättningar att fungera ur tillgänglighetssynpunkt. Större delen av ytan, minst 0,2 hektar, utgörs av en relativt plan yta. Ytor i denna kategorin är oftast renodlade parkmiljöer, men kan skötas mer eller mindre intensivt.
Kategori 2	Områden som i delar har förutsättningar att fungera ur tillgänglighetssynpunkt men i andra delar är otillgängliga. Minst 0,2 hektar av ytan utgörs av en relativt plan yta. Dessa ytor är ofta hybrider mellan park- och naturmiljöer.
Kategori 3	Områden med begränsade förutsättningar att fungera ur tillgänglighetssynpunkt. Mindre delar bedöms kunna tillgängliggöras men detta kräver generellt större insatser. Ytor i denna kategori är generellt kuperade naturmarksområden eller extensivt skött parkmark med svår topografi. Notera att dessa områden kan ha stora rekreativa värden för dem som har möjlighet att nyttja dem.

Riktlinje för lekplatser

Park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser (idag tillhörande stadsmiljöförvaltningen) ska ge vägledning för hur förvaltningen ska planera, sköta, förvalta och utveckla stadens lekplatser. Fem principer har tagits fram och ska ligga till grund för arbete med allmänna lekplatser och andra lekmiljöer. För att skapa en lekvänlig stad ska stadens lekplatser vara: nära; för alla; utvecklande och stimulerande; säkra samt hållbara. Den allmänna lekplatsen är en viktig oas för barn och fyller en betydelsefull funktion som offentligt rum och mötesplats i staden. Alla i Göteborg ska ha nära till utomhuslek, framför allt genom allmänna lekplatser men också genom andra lekmiljöer.

Riktvärden för lek

Typ av lekplats	Närhet till bostad utan barriär	Storlek
<p>Lekmiljö Lek sker inte bara på lekplatser utan finns överallt där barn rör sig. Genom att skapa andra lekmiljöer, eller stärka och utveckla befintliga lekvärden i staden, kan vi synliggöra barnen och välkomna till lek för alla i det offentliga rummet.</p>	<p>Överallt i staden. Bör finnas inom 300 meters promenad från bostaden utan att passera större barriär.</p>	<p>Kan variera från en punkt eller stråk till ett större område.</p>
<p>Områdeslekplats Områdeslekplatsen är framförallt viktig för de yngre barnen och för de barn som börjar röra sig på egen hand i den offentliga miljön. Vid planeringen av denna typ av lekplats bör dessa två grupper särskilt prioriteras.</p> <p>Områdeslekplatserna ska inte ersätta fastighetsägarens skyldighet enligt plan- och bygglagen att tillhandahålla friyta som är lämplig för lek i närheten av bostaden.</p>	<p>Bör finnas inom 500 meters promenad från bostaden utan att passera större barriär.</p>	<p>Ska ge möjlighet för att några olika typer av aktiviteter kan pågå samtidigt. För att ge barn tillräckligt med lekutrymme och minska slitaget behöver lekplatsen storlek också anpassas till invånarantal och tillgång till andra lekplatser i närheten.</p>
<p>Stadsdelslekplats Stora lekplatser som besöks av de som bor i hela stadsdelen och är samlingsplats för alla åldrar och många olika grupper.</p>	<p>Bör finnas inom 1 kilometer från bostad.</p>	<p>Ska ge möjlighet för att flera olika typer av aktiviteter kan pågå samtidigt för flera grupper av barn i olika åldrar och vuxna. För att ge barn tillräckligt med lekutrymme och minska slitaget behöver lekplatsernas storlek också anpassas till invånarantal och tillgång till andra lekplatser i närheten.</p>
<p>Utflyktslekplats Utflyktslekplatserna ska vara unika, stora, generationsövergripande och strategiskt belägna lek- och mötesplatser som är värda att ta sig till från hela staden. De ska upplevas välkomnande för alla.</p>	<p>Väl spridda över hela staden</p>	<p>Ska vara stora och ge möjlighet för att många olika typer av aktiviteter kan pågå samtidigt för många grupper av barn i olika åldrar och vuxna.</p>

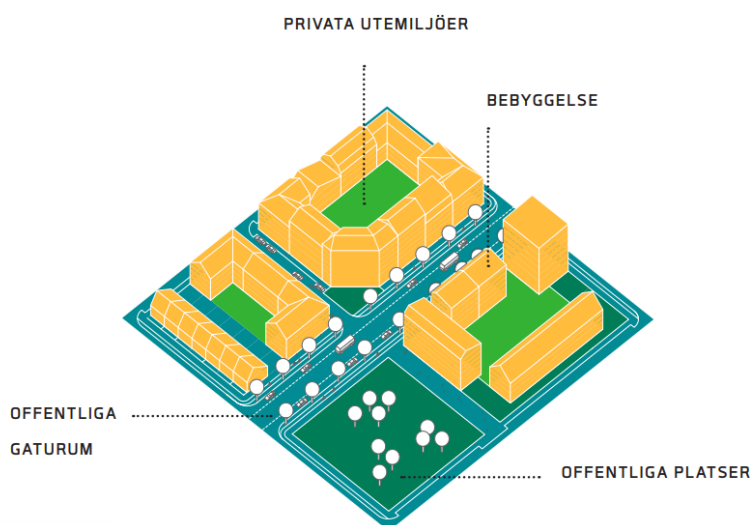
Källa: Göteborgs stad (2019). *Park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser*

Offentlig friyta

I rapporten Mäta stad (Ståhle et al. 2016) beskrivs att: ”En stad behöver offentliga platser för grundläggande samhällsändamål som social integration, allmänna möten, platsidentitet, rekreation, naturupplevelser samt barns lek och utveckling. Dessa funktioner kan inte lösas på privat mark utan representerar allmänna värden som bara kan skapas i det offentliga rummet. Offentliga platser är till exempel torg, parker och naturområden. Dessa platser är i olika grad ytkrävande och i planeringen behöver mark avsättas.”

FN:s organ för boende och stadsbyggnadsfrågor, UN Habitat har studerat frågan och kommit fram till en rekommendation om minst 15% offentliga platser för att tillgodose behovet av torg, parker och naturområden. Rekommendationen är ett underlag till rapporten Mäta stad, till stadsbyggnadsförvaltningens arbete med indikatorer för gestaltad livsmiljö (Stadsbyggnadskontoret, 2021) och för Göteborgs stads inriktning om att de offentliga friytorna i fortsatt förtätning av staden bör utgöra minst 15% av den totala markytan (Översiktsplan för Göteborg, 2022).

Stadens byggstenar: offentliga platser, gaturum, privata utemiljöer och bebyggelse

Källa: Ståhle et al. (2016). *Mäta stad - en guide till forskningsdriven stadsbyggnad*.

Läs mer

- Göteborgs stad (2020). *Fördjupad Grönplan Angered*.
- Göteborgs stad (2022). *Göteborgs Grönplan för en nära, sammanhållen och robust stad 2022-2030*.
- Göteborgs stad (2022). *Översiktsplan för Göteborg*. Hämtas via: <https://oversiktsplan.goteborg.se/>
- Göteborgs stad (2019). *Park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser* [idag tillhörande stadsmiljöförvaltningen].
- Pro Natura (2023) *Fördjupad artinventering av ett område vid Östra Gårdstensvägen, Göteborgs stad*
- Pro Natura (2023). *Naturvärdesinventering av ett område vid Östra Gårdstensvägen, Göteborgs stad*
- Stadsbyggnadskontoret (2021). *Indikatorer för en god gestaltad livsmiljö: stadsliv och förtätning*. [Anvisning]. Göteborg stad.
- Ståhle et al. (2016). *Mäta stad - en guide till forskningsdriven stadsbyggnad*. Stockholm: Spacescape.

